

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 5.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה השורה יפה חנם.
דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).
מחיר כל נומר 10 קאָפ׳, 25 העללער.

עם „הפדגוג״:

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.

ברוסיה:
לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק.
בעד חלוף האדריסה 20 קאָפּ.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

קְרָקוֹי, יום ד׳, כ״ד אלול תרס״ג. גליון מט. Krakau, 11 September (3 September) 1903.

כּוֹכָב־נוֹפֵל.

דְּמִי וָהָס. — בִּשְׁמֵי הָרֹם
שְׁנֵי כּוֹכָבִים נִצִּים דֹּם.
נִיצוֹץ אֵשׁ, לְנִיצוֹץ־אֵשׁ —
אוֹמֵר: הָלְאָה, הָלְאָה גֵשׁ! —
שְׁבִיב אוֹר אֶחָד לִשְׁבִיב אוֹר —
קוֹרֵא: הָלְאָה הָלְאָה, סוּר! —
פִּתְאוֹם הָדַף כּוֹכָב חַד [1]
אֶת הַשֵּׁנִי אֶל הַצַּד.

וְהַשֵּׁנִי נָפַל דֹּם
אֶל הָאָרֶץ, אֶל הַתְּהוֹם. —
וּבַתְּהוֹם אָז הַכֹּל נָם,
רַק הַשּׁוֹמֵר מְטַיֵּל שָׁם...
וְאִישׁ לֹא רָאָה אָז בְּצֵלֶל
לְפֶתַע־פִּתְאֹם בַּיָּם הַשָּׁחוֹר,
כּוֹכָב מַבְרִיק, נִיצוֹץ אוֹר. —
רַק הַשּׁוֹמֵר רָאָה כֹּל...

יִצְחָק י. קַצְנֶלְסוֹן.

[1] אֶחָד.

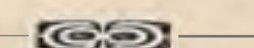

ע״פ כרטיס של הוצאת לבנון.

יַלְדֵי הֶעָתִיד,

(אַגָּדָה).

מַתָּנָה לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל לְרֵאשִׁית הַשָּׁנָה.

כָּל יָמָיו הָיָה רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי חוֹלֵם וּמִתְגַּעְגֵּעַ עַל צִיּוֹן וְעַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹמֵמִים. הוּא הָיָה שַׂר וְיוֹעֵץ לְמֶלֶךְ סְפָרַד וְיוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ; וּבְכָל עֵת אֲשֶׁר רָאָה אֶת פְּנֵי מַלְכּוֹ, זָכַר אֶת דָּוִד וּשְׁלֹמֹה מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהִתְפַּלֵּל בִּלְבָבוֹ:

„הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה!"

אַרְמוֹן חָדָשׁ בָּנָה הַמֶּלֶךְ לְרַבִּי יְהוּדָה; אַרְמוֹן יָפֶה, אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָּמוֹהוּ בְּכָל עִיר הַבִּירָה; וְכָל הַשָּׂרִים וְרַבֵּי הַמְּלוּכָה הָיוּ בָּאִים לִרְאוֹת אֶת הָאַרְמוֹן וְהָיוּ מִתְפַּלְּאִים עַל יָפְיוֹ.

וְאוּלָם רַבִּי יְהוּדָה בְּהַבִּיטוֹ אֶל הֲדַר אַרְמוֹנוֹ זָכַר אֶת חָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּבָכָה וְאָמַר:

„וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב . . . וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ".

וּפַרְדֵּס נֶחְמָד, חֶמְדַּת אֶרֶץ סְפָרַד, הָיָה סָבִיב לְאַרְמוֹנוֹ; עַל הַפַּרְדֵּס הַהוּא הִשְׁגִּיחָה נֶכְדָּתוֹ הַיְחִידָה, הַבַּת הַיָּפָה וְהַטּוֹבָה בִּבְנוֹת סְפָרַד; וַתִּטַּע בּוֹ גַּם שׁוֹשַׁנִּים וּפְרָחִים מִפִּרְחֵי הַלְּבָנוֹן וְהַכַּרְמֶל. שָׁנִים רַבּוֹת עָבְרוּ עַל הַפְּרָחִים, מִיּוֹם שֶׁנֶּעֶקְרוּ מִמְּקוֹמָם וְהוּבְאוּ אֶל הַפַּרְדֵּס הַהוּא; אַךְ יָפְיָם לֹא בָלָה, וְרֵיחָם לֹא פָג; וְהָיוּ עוֹמְדִים בֵּין יֶתֶר

הַפְּרָחִים כְּאוֹרְחִים הֲגוּנִים, שֶׁזֶּה אֶתְמוֹל סָרוּ הֵנָּה מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה.

וְהַמֶּלֶךְ הָיָה סָר לִפְעָמִים אֶל פַּרְדֵּס רַבִּי יְהוּדָה לְטַיֵּל בֵּין עֲרוּגוֹת פְּרָחָיו עִם נֶכְדָּתוֹ; כִּי חֲכָמָה הָיְתָה הַיַּלְדָּה הַנִּפְלָאָה מְאֹד־מְאֹד, וּדְבָרֶיהָ הַנְּעִימִים עִם לַחַשׁ הַשּׁוֹשַׁנִּים וְצִפְצוּפֵי הַצִּפֳּרִים הָיוּ נִכְנָסִים אֶל לֵב הַמֶּלֶךְ, וּמְמַלְּאִים אֶת נַפְשׁוֹ רְגָשׁוֹת נַעֲלִים וְנִפְלָאִים.

אֶת הַחֻקִּים הַנַּעֲלִים בְּיוֹתֵר, הַחֻקִּים הַמְּלֵאִים יֹשֶׁר וָצֶדֶק — הָיָה מְחוֹקֵק הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי שׁוּבוֹ מִן הַטִּיּוּלִים הַנִּפְלָאִים הָאֵלֶּה.

אֲבָל רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה אֶת פִּרְחֵי הַפַּרְדֵּס, זָכַר אֶת הַרְרֵי צִיּוֹן, חֲבַצָּלוֹת הַשָּׁרוֹן וְשׁוֹשַׁנּוֹת הָעֲמָקִים, וְנֶאֱנַח וְאָמַר:

„אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ“.

כָּכָה הָיָה רַבִּי יְהוּדָה מִתְגַּעְגֵּעַ תָּמִיד עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֶרֶב וָבֹקֶר, בְּהָקִיץ וּבַחֲלוֹם, וְהָיָה מִצְטַעֵר וְאוֹמֵר: מָתַי אֶעֱלֶה לִנְשֹׁק עֲפַר אֶרֶץ אֲבוֹתַי וּלְחַבֵּק אֲבָנֶיהָ!“

אַךְ לְדַאֲבוֹנוֹ לֹא נְתָנוֹ הַמֶּלֶךְ לַעֲזֹב אֶת אֶרֶץ סְפָרַד; כִּי לֹא נִמְצָא בְּאַרְצוֹ יוֹעֵץ חָכָם, יָשָׁר וְנֶאֱמַן רוּחַ כָּמֵהוּ, אֲשֶׁר יוּכַל לְמַלֵּא אֶת מְקוֹמוֹ.

רַק לְעֵת זִקְנָתוֹ הִרְשָׁהוּ הַמֶּלֶךְ לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה, וַיַּעֲזֹב אֶת אֶרֶץ סְפָרַד וַיַּעַל צִיּוֹנָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא רַבִּי יְהוּדָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיַּרְא אֶת עִיר הַקֹּדֶשׁ הַשּׁוֹמֵמָה, אֲשֶׁר שָׁאַף אֵלֶיהָ כָּל הַיָּמִים.

וַיִּזְכֹּר אֶת רִבְבוֹת אֶחָיו הַהוֹגִים בָּהּ וְשׁוֹאֲפִים אֵלֶיהָ מִכָּל אַרְצוֹת גָּלוּתָם, וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא:

„צִיּוֹן! הֲלֹא תִשְׁאֲלִי לִשְׁלוֹם אֲסִירַיִךְ,
דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֵךְ וְהֵם יֶתֶר עֲדָרָיִךְ“.

וּכְשֶׁעָבַר בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְרָאָה בְּנֵי עַמּוֹ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּמְטַיְּלִים בִּמְנוּחָה, קָרָא בִּבְכִי מַר:

„אֵיךְ יֶעֱרַב לִי אָכוֹל וְשָׁתֹה, עֵת אֶחֱזֶה,
כִּי יִסְחָבוּ הַכְּלָבִים אֶת כְּפִירָיִךְ?“

וּכְשֶׁפָּגַשׁ בְּצַעֲירֵי בְּנֵי עַמּוֹ מְטַיְּלִים וּמְדַבְּרִים בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן וּלְשׁוֹנָם הֵם — אֵינָם יוֹדְעִים — צָעַק מָרָה:

„קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע... נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים... רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ... וְהַבָּנִים אֵינָם מְבִינִים אַנְחַת אִמָּם!“

אָז הָלַךְ לוֹ רַבִּי יְהוּדָה הָלְאָה בִּרְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וּבָכֹה.

שָׁם רָאָה גַּמָּדִים זְקֵנִים, בַּעֲלֵי פָנִים מְקֻמָּטִים וְחַסְרֵי זָקָן, יוֹשְׁבִים לָאָרֶץ וּמְשַׂחֲקִים בְּחוֹל וּבְשִׁבְרֵי חֶרֶס,—וְיֵשׁ שֶׁהֵם צוֹחֲקִים צְחוֹק רוֹעֵד מִתּוֹךְ מִשְׂחָקָם. וְהִתְפַּלֵּא רַבִּי יְהוּדָה עַל הַמַּרְאֶה... אַךְ מַה מְּאֹד הִתְחַלְחַל בְּקִרְבּוֹ אֲלֵיהֶם וְרָאָה, כִּי לֹא זְקֵנִים הֵם בַּעֲלֵי הַפָּנִים הַמְקֻמָּטִים הָאֵלֶּה, אֶלָּא — יְלָדִים.

אָז יָדַע רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁיַּלְדֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵם, יַלְדֵי הַחֻרְבָּן, שֶׁיַּלְדוּתָם — זִקְנָה, וּצְחוֹקָם — בֶּכִי.

וּבָכָה גַּם הוּא וְהָלַךְ הָלְאָה, עַד שֶׁבָּא אֶל הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי, הַשָּׂרִיד לְחָרְבוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וְנָפַל רַבִּי יְהוּדָה עַל פָּנָיו לִפְנֵי הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי; וְגַם לִבְכּוֹת לֹא יָכֹל עוֹד, כִּי נַפְשׁוֹ מְלֵאָה מְרוֹרוֹת וּמַכְאוֹבִים, אֲשֶׁר לֹא יִשְׁתַּפְּכוּ בִּדְמָעוֹת.

אָז הֵרִים אֶת עֵינָיו לַשָּׁמַיִם וְהִתְחַנֵּן:

„כּוֹס הַיְּגוֹנִים — לְאַט! הֶרֶף מְעַט!
כִּי כְבָר מָלְאוּ כְסָלַי וְנַפְשִׁי מַמְּרוֹרָיִךְ!“

וְהִתְאַסְּפוּ עָלָיו צִפֳּרֵי זִמְרָה, וְשָׁרוּ עָלָיו אֶת הַיָּפוֹת שֶׁבְּשִׁירוֹתֵיהֶם, וְהַשֶּׁמֶשׁ שָׁפְעָה¹) עָלָיו קַוֵּי אוֹר נְעִימִים, מֵאוֹצַר הַקַּוִּים הַמּוּכָן לָהּ רַק לִימֵי הָאָבִיב. וְרוּחַ נְעִימָה עָבְרָה עַל הַכַּרְמֶל וְהַשָּׁרוֹן, וְסָפְגָה רֵיחוֹת נְעִימִים, וּבָאָה וְלָחֲשָׁה נִחוּמִים בְּאָזְנֵי רַבִּי יְהוּדָה; אַךְ רַבִּי יְהוּדָה לֹא קִבֵּל תַּנְחוּמִים. חָפֵץ הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁתִּכְבֶּה הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁיְּיַלֵּל הָרוּחַ, וְשֶׁכָּל הַצִּפֳּרִים תְּהַגֶּינָה קִינוֹת עַל חֻרְבַּן הָאָרֶץ וְהָאֻמָּה.

כָּל הַיּוֹם יָשַׁב רַבִּי יְהוּדָה לָאָרֶץ, וְרֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו, וְהִתְמוֹגֵג בְּצַעֲרוֹ; וּכְפַעַם בְּפַעַם נָשָׂא עֵינָיו הַשָּׁמַיְמָה וּשְׂפָתָיו לָחֲשׁוּ:

„כּוֹס הַיְּגוֹנִים — לְאַט! הֶרֶף מְעַט!“

וּמִן הַשָּׁמַיִם רִחֲמוּ עָלָיו: כִּי תַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל רַבִּי יְהוּדָה, וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ אֱלֹהִים וַיֹּאמַר: „יְהוּדָה, מְחֵה דִמְעָה מֵעַל עֵינֶיךָ! כִּי הִנֵּה אֲנִי שׁוֹלֵחַ אֵלֶיךָ מִמָּרוֹם לְהַרְאוֹתְךָ „יַלְדֵי הֶעָתִיד“ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמָצָאתָ בָּהֶם נִחוּמִים לְנַפְשֶׁךָ“.

וַיִּשְׁלַח הַמַּלְאָךְ אֶת כְּנָפוֹ וַיִּגַּע עַל עֵינֵי רַבִּי יְהוּדָה — וְהִנֵּה הַבָּתִּים, הָרְחוֹבוֹת הֶהָרִים, הָעֲמָקִים וְכָל אֲשֶׁר סְבִיבוֹ — נָמוֹגוּ וְאֵינָם.

וְהִנֵּה יְעָרוֹת צוֹמְחִים, יְעָרוֹת נוֹבְלִים... הֶהָרִים נֶעְתָּקִים... עֲמָקִים מִתְנַשְּׂאִים...

וְהִנֵּה עַמִּים קָמִים... עַמִּים נוֹפְלִים... מְלָכִים יִמְלֹכוּ... כִּסְאוֹת יֵהָפֵכוּ...

וְהִנֵּה עָבִים עַל עָבִים עֲפוּרִים, שְׁחוֹרִים, אֲדֻמִּים — נוֹסְעִים וְעוֹבְרִים בַּמָּרוֹם... עָב בּוֹלֵעַ חֲבֵרוֹ, וְהוֹלֵךְ וְנִבְלַע בַּשְּׁלִישִׁי.

וּפִתְאֹם הִבְרִיק הַבָּרָק... נִקְרְעוּ הֶעָבִים... וְתַעֲלוּמוֹת הֶעָתִיד נִגְלוּ לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה...

הַרְבֵּה רָאָה שָׁם רַבִּי יְהוּדָה, הַרְבֵּה שָׁמַע — וּבַהֲקִיצוֹ, כָּתַב אֶת הַכֹּל בִּמְגִלָּה, וְהַמְּגִלָּה הַזֹּאת טְמוּנָה בִּמְעָרָה אַחַת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְלֹא כָל אָדָם זוֹכֶה לִקְרֹא

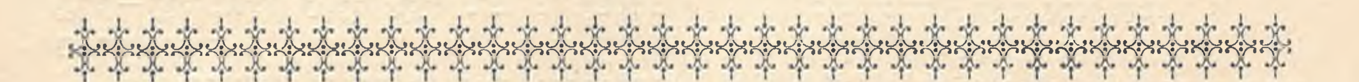
¹) שָׁלְחָה לוֹ בְּשֶׁפַע רַב.

בָּהּ; רַק מִי שֶׁמִּצְטַעֵר בֶּאֱמֶת בְּצַעֲרָהּ שֶׁל הָאֻמָּה, מִתְאַבֵּל עַל חֻרְבָּנָהּ וּמְחַכֶּה לִגְאֻלָּתָהּ – הוּא זוֹכֶה לִקְרֹא בָּהּ.

וּמְעַט מִמַּה שֶּׁכָּתוּב שָׁם חָפֵץ אֲנִי לְסַפֵּר לָכֶם, בָּנִים, מֵהַיּוֹם לְעִתִּים קְרוֹבוֹת אוֹ רְחוֹקוֹת - וְזֶה יִהְיֶה תָּלוּי בִּזְכוּתִי לִקְרֹא בַּמְּגִלָּה הַנִּסְתָּרָה הַהִיא, וּבִזְכוּתְכֶם לִשְׁמֹעַ אֶת הַסִּפּוּרִים הָהֵם: כְּכֹל אֲשֶׁר יִרְבֶּה אֲנִי וְאַתֶּם לְהִשְׁתַּתֵּף בְּצַעַר אֻמָּתֵנוּ, כֵּן אֶזְכֶּה יוֹתֵר אֲנִי–לִקְרֹא, וְאַתֶּם–לִשְׁמֹעַ אֶת הַסִּפּוּרִים הָהֵם.–עַתָּה שִׁמְעוּ אֶת הַסִּפּוּר הָרִאשׁוֹן מִסִּפּוּרֵי „יַלְדֵי הֶעָתִיד" שֶׁבַּמְּגִלָּה הַהִיא:

(עוֹד יָבֹא).

יְהוּדָה שְׁטֵינְבֶּרְג.

מִמַּרְאוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

שַׁעַר יָפוֹ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם.

שׁוֹפָרוֹ שֶׁל משֶׁה.

(אַגָּדָה).

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר סִינָי.

וְהַמִּדְבָּר כַּר שָׁמֵם וְנִרְחָב, אֲשֶׁר אֵין לוֹ קֵץ וְאֵין לוֹ גְּבוּל. וְכִפָּה כְּחֻלָּה־לְבָנָה טְהוֹרָה מִכָּל כֶּתֶם – אֵלֶּה הֵם שְׁמֵי הַמִּדְבָּר; וְכַדּוּר אֵשׁ לוֹהֵט – זֶה שֶׁמֶשׁ הַמִּדְבָּר. וְיָם שֶׁל חוֹל יָבֵשׁ וְצָרוּב – זֶהוּ קַרְקַע הַמִּדְבָּר. וְשָׁם אֵין בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא, וְכָל עֵשֶׂב לֹא יֵרָאֶה וְכָל צֶמַח לֹא יַעֲלֶה מִסָּבִיב,—אַךְ נָחָשׁ, שָׂרָף וְעַקְרָב מְמַלְּאִים אֶת פְּנֵי כָּל הַיְשִׁימוֹן הַנּוֹרָא.

כִּי בְּיוֹם בְּרֹא יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם, נָתַן אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה לְמוֹשָׁב לִנְחָשִׁים וּשְׂרָפִים וּפְרִיצֵי חַיּוֹת, וְלִבְנֵי אָדָם נָתַן אֲרָצוֹת שְׁמֵנוֹת וּפוֹרִיּוֹת לִהְיוֹת לָהֶם לְמִחְיָה.

וְהַנְּחָשִׁים וּפְרִיצֵי הַחַיּוֹת יָגוּרוּ בִּמְחִלּוֹת הֶעָפָר וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים, אֲשֶׁר יִהְיוּ לָהֶם לְסִתְרָה מֵחֹם הַיּוֹם; וּבִנְטוֹת צִלְלֵי עֶרֶב יֵצְאוּ מֵחוֹרֵיהֶם לְטַיֵּל עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר הַנּוֹרָא וּלְבַקֵּשׁ טֶרֶף לְפִיהֶם. וְאוֹי אוֹי לוֹ לָאִישׁ, אֲשֶׁר יִפְגֹּשׁ אֶת הַחַיּוֹת הַמְשַׁחֲרוֹת לַטָּרֶף. עַל כֵּן לֹא יֵלֵךְ הָאָדָם יְחִידִי בַּמִּדְבָּר, רַק שַׁיָּרוֹת, שַׁיָּרוֹת יֶאֶרְחוּ וְיִסְעוּ דֶּרֶךְ מִדְבַּר סִינָי.

וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים וַתִּצַּבֶּינָה רַגְלֵיהֶם הַיְחֵפוֹת וַתִּצָּרַבְנָה בַּחוֹל הַלּוֹהֵט—וְרוּחַ זִלְעָפוֹת קָמָה וַתָּרֶם גַּלֵּי חוֹל וַתִּשָּׂאֵם וַתְּפַזְּרֵם עַל פְּנֵי כָּל הַנּוֹדְדִים בַּיְשִׁימוֹן.

וַיִּעַף הָעָם וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיִּצְעַק אֶל יְיָ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: אֶת צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת אַנְחָתָם שָׁמָעְתִּי. לֵךְ וּבְנֵה מִשְׁכָּן לָעָם הַזֶּה וְיָנוּחוּ בְצִלּוֹ מֵחֹם הַיּוֹם.

כִּי הִנֵּה עוֹד רַב הַדֶּרֶךְ לִפְנֵי הָעָם, כִּי אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: אַרְבָּעִים שָׁנָה יִהְיוּ תוֹעִים בַּמִּדְבָּר עַד תֹּם כָּל הַדּוֹר הַזֶּה, עֵקֶב אֲשֶׁר הָלַךְ עִמָּדִי בְּקֶרִי.

וַיִּפֹּל משֶׁה עַל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ.

וַיִּקָּרְאוּ כָּל עוֹשֵׂי בַמְּלָאכָה וְכָל הַבּוֹנִים וַיִּבְנוּ מִשְׁכָּן גָּדוֹל, אֲשֶׁר הָיָה לְסִתְרָה לְכָל הָעָם הֶעָיֵף בַּמִּדְבָּר.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הוּקַם הַמִּשְׁכָּן – וַיָּבֹא הָעָם שְׁעָרָיו בְּרִנָּה וְתוֹדָה וְהַלֵּל לָאֵל הַטּוֹב.

וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּצֵל מִשְׁכָּנוֹ וַיָּנוּחוּ מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ. וְהַיְרִיעוֹת הַפְּרוּשׂוֹת עַל הַמִּשְׁכָּן הִתְנוֹעֲעוּ כְּנוֹעַ הָרוּחַ, וְהָרוּחַ נָשְׁבָה כְּעֶדֶן וַתַּחְדֹּר פְּנִימָה וַתְּשׁוֹבֵב נֶפֶשׁ הַנּוֹדְדִים, וַתִּפֹּל עֲלֵיהֶם תַּרְדֵּמָה וַיִּישְׁנוּ שֵׁנָה עֲמֻקָּה, וַיַּחַלְמוּ חֲלוֹמוֹת נְעִימִים מְאֹד...

וַיִּישַׁן הָעָם יָמִים רַבִּים וַיִּשְׁכַּח גַּם אֶת הַמִּדְבָּר, גַּם אֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: הִנֵּה מָצָא עַמְּךָ מְנוּחָה לְנַפְשׁוֹ הָעֲיֵפָה – וְהָיָה כִּי יֹאמַר אֵלֶיךָ: אַךְ שָׁלוֹם לִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, לֹא אוֹסִיף לָלֶכֶת דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר הַנּוֹרָא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבוֹתֵינוּ, כִּי פֹּה אָנוּחַ בַּמִּשְׁכָּן, אֲשֶׁר הֲקִימוֹתָ לִי, עַד אַחֲרִית הַיָּמִים – וְהָיָה עֲדֵי אוֹבֵד.

כִּי הִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה בָּאָה—וְקָרְעָה אֶת יְרִיעוֹת מִשְׁכָּנוֹ וְנִתְּקָה מֵיתָרָיו. וּנְחָשִׁים צִפְעוֹנִים יָזֻחֲלוּ עֲלֵיהֶם וּנְשָׁכוּם בַּחֲמָתָם; וּפְרִיצֵי חַיּוֹת יָבֹאוּ עֲלֵיהֶם וּטְרָפוּם וִירַטְּשׁוּם וְהִשְׁמִידוּם.

וְאָנֹכִי לֹא בַיִת צִוִּיתִי לִבְנוֹת בַּמִּדְבָּר, כִּי מִשְׁכָּן, אֲשֶׁר יָנוּחוּ בוֹ מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ לָלֶכֶת הָלְאָה לְדַרְכָּם, עַד בֹּאָם אֶל אֶרֶץ הַיַּרְדֵּן, שָׁם יָנוּחוּ וְשָׁם יִבְנוּ לָהֶם בֵּית עוֹלָמִים.

קוּם אֵפוֹא וּבָאתָ אֶל הָעָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם: כֹּה אָמַר יְיָ: קוּמוּ וּלְכוּ אַחֲרַי אֶל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה!

וַיֹּאמֶר משֶׁה אֶל יְיָ: הֵן יָשֵׁן הָעָם שֵׁנָה עֲמֻקָּה, יָשֵׁן וְחוֹלֵם, וּשְׁנָתוֹ עָרְבָה לוֹ, וַחֲלוֹמוֹתָיו נָעֲמוּ לוֹ—וְאֵיךְ אֲעִירֵהוּ?

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל משֶׁה: עֲשֵׂה לְךָ שׁוֹפָר וַחֲצוֹצְרָה וְהָלַכְתָּ וְתָקַעְתָּ בַּשּׁוֹפָר וַהֲרֵיעוֹתָ בַּחֲצוֹצְרָה. וְהָיָה כִּשְׁמֹעַ הָעָם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר וְהֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ וְקָם עַל רַגְלָיו. וּבְשָׁמְעוֹ אֶת קוֹל תְּרוּעַת הַחֲצוֹצְרָה וּבָאָה בוֹ רוּחַ חֲדָשָׁה, רוּחַ עֹז וּגְבוּרָה, וְהָלְכוּ אַחֲרֶיךָ אֶל אֶרֶץ הַכַּרְמֶל וְהַבָּשָׁן.

וַיַּעַשׂ משֶׁה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ.

וַיִּשְׁמַע הָעָם הַיָּשֵׁן וְהִנֵּה קוֹל שׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק—וַיֵּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ וַיָּקָם עַל רַגְלָיו כְּאִישׁ אֶחָד. וַתִּשָּׁמַע קוֹל הַחֲצוֹצְרָה בְּרֶעָה, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: לָמָּה נֵשֵׁב פֹּה, אַחִים, בִּמְקוֹם צִיָּה וְצַלְמָוֶת? לְכוּ וְנֵלְכָה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בֵּרְכָהּ יְיָ בַּכֹּל: בְּמַעְיָנוֹת וּתְהוֹמוֹת, בְּרִכְסֵי הָרִים מְעֻלָּפִים דֶּשֶׁא, כְּעֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי — שָׁם נָנוּחַ מְנוּחָה שְׁלֵמָה וְשָׁם נִחְיֶה בְּשַׁלְוָה וּבְהַשְׁקֵט. לְכוּ וְנֵלֵכָה!

וְהָיָה מִדֵּי הִשָּׁמַע קוֹל הַשּׁוֹפָר יִתְעוֹרֵר הָעָם וְנָשָׂא אֶת מִשְׁכָּנוֹ עַל שִׁכְמוֹ, וְצָעַד בְּצַעֲדֵי אוֹן קָדִימָה לְקוֹל הַשּׁוֹפָר וְהַחֲצוֹצְרָה:

„לְכוּ־וּ־וּ־וּ־וּ"!!!

ש. טשרניכוביץ.

מִשְׁלֵי לָפוֹנְטֵין.

הַמָּשָׁל הַשְּׁמוֹנָה עָשָׂר.

הַזְּאֵב וְהַשּׁוּעָל לִפְנֵי הַקּוֹף.

הַבֹּקֶר אוֹר, וּמַר זְאֵב קָם מִשְּׁנָתוֹ
וַיִּתֵּן קוֹל מִמְּאֻרָתוֹ,
עַד כִּי רָעַשׁ הַיַּעַר מִשְּׁאוֹנוֹ:
„אֲהָהּ, כִּי בָא גַּנָּב הַלַּיְלָה לִמְעוֹנִי
וְגָנַב מִבְחַר טַרְפִּי, שְׁאֵרִית הוֹנִי!"
וּבִגְנֵבָה הֶאֱשִׁים אֶת מַר שׁוּעָל שְׁכֵנוֹ,
זֶה בֶּן־הַחַיִל,
שֶׁכְּבָר מְפֻרְסָם לְשׁוֹדֵד לָיִל.
וּמִשְׁפָּטָם הִגִּישׁוּ אֶל הַקּוֹף,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹף סוֹף
קָרוֹב לִבְנֵי אָדָם
וְאָמָּן מַפְלִיא לַעֲשׂוֹת בְּכָל מַעֲשֵׂי יָדָם.
וּבְכֵן עוֹמְדִים הֵם שְׁנֵי הַנִּשְׁפָּטִים
לִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹד דַּיָּנָם
בְּעַצְמָם, בְּלִי פְּרַקְלִיטִים [1],
וּמִתְוַכְּחִים וְטוֹעֲנִים,
מִתְקוֹטְטִים וְסוֹאֲנִים [2]
לְעֵינֵי כָּל בְּנֵי הַיַּעַר לְמִגְּדוֹלָם וְעַד קְטַנָּם;
עוֹד זֶה מְדַבֵּר - וְזֶה מַפְרִיעַ,
עוֹד זֶה מְסַפֵּר — וְזֶה בְּבוּז יָרִיעַ;
וְהַקּוֹף יוֹשֵׁב, חוֹשֵׁב, חוֹקֵר, מֵזִיעַ:
מִשְׁפָּט סָבוּךְ כָּזֶה וּבַעֲלֵי דִין קָשִׁים
כָּאֵלֶּה — לֹא רָאָה גַּם בֵּין אֲנָשִׁים.
וַיְהִי אַחֲרֵי רִיבָם שְׁנֵיהֶם כְּבָר דַּי,
קָרָא הַקּוֹף פְּסַק־דִּין (וּכְרֶגַע הָשְׁלַךְ הָס
סָבִיב בְּקֶרֶב כָּל הַחַי):
„רַב, רַב לִי דְּרשׁ וַחֲקֹר;
יָדַעְתִּי, כִּי שְׁנֵיכֶם רִשְׁעֵי הַדּוֹר,
וּבְכֵן שְׁנֵיכֶם תְּשַׁלְּמוּ לִי קְנָס [3]!
אַתָּה, זְאֵב, — עַל כִּי הֶאֱשַׁמְתָּ אֶת שׁוּעָל לַשָּׁוְא,
וְאַתָּה שׁוּעָל, עַל כִּי גָּנַבְתָּ מִמֶּנּוּ שָׁלָל רָב!"

אָמַר שׁוֹפֵט: „מִשְׁפָּט אֱמֶת אַבִּיעַ,
אִם כָּל חוֹטֵא תָּמִיד אַרְשִׁיעַ.

ש. ל. גָּרְדוֹ.

[1]) פְּרַקְלִיט, טוֹעֵן, מֵלִיץ—אַדְווֹאקַאט. [2]) רוֹעֲשִׁים. [3]) עֹנֶשׁ כֶּסֶף.

דון יצחק אברבנאל.

(המשך).

III.

והכהן־החיה טומש טורקבומדה לא אמר די בדם האנוסים אשר שפך, ובאוצרות כספם וזהבם, אשר החרים לאוצרות הכהנה והמלוכה, כי לטש את עינו הרעה גם ליהודי ספרד, אשר גם בהם היו עשירים גדולים ושרים נכבדים בחצר המלך, ולהם עשר ונכסים רבים. וכאשר קצרה יד האינקויזיציה לעשות רעה ליהודים, אשר לא באו מעולם בברית הדת הקתולית, חשב הכהן האכזר מזמה חדשה, וידבר על לב המלך והמלכה לגרש את היהודים הכופרים בדת הקתולית מקרב הארץ ולהחרים את רכושם לאוצר המלוכה.

אך פרננדו הרודף בצע, ידע את התועלת הרבה שהיהודים ושריהם מביאים לארצו בחכמתם ובמסחרם ובמסים הרבים, שהם מביאים לאוצר המדינה, ולא שמע לדברי ראש האינקויזיציה. ואולם טורקבומדה לא נואש מהוציא את מחשבתו הרעה לפעולות, והיום הנורא ההוא לא אחר לבא.

עשר שנים נלחם פרננדו בגרנדה, ארץ ממלכת הערבים האחרונה בספרד. להוצאות המלחמה הגדולה ורבת הדמים הזאת הושם על היהודים מס כבד מאד, אשר נקרא בשם „מס הזרים”. ובשנת 1491 למספרם נפלה גרנדה המהללה בידי הקתולים ופרננדו המלך ואיזבלה המלכה עם כל צבאות חילם באו בשעריה בקול רנה ותודה ובצלצלי תרועה לכבוד דתם. אז מצא לו טורקבומדה עם חבריו הנזירים עת רצון לדבר על לב המלך והמלכה, כי יגרשו את היהודים מכל ארץ ספרד, והוכח הוכיחו הנזירים הקתולים, כי אחרי אשר יצא אל מושיעם לפניהם להכניע את הערבים אויבי ארצם ואמונתם, לא יתכן לתת מקום בארץ ליהודים, אשר לא יאמינו בדת הקתולית. והדברים האלה נכנסו הפעם אל לב המלך והמלכה; כי רם לבבם בשלל הרב, אשר מצאו הפעם בערי גרנדה הנכבשות, וימלאו את אוצר המלוכה כסף וזהב וכל יקר, עד כי לא היה להם כל צורך עוד במסי היהודים לצרכי המדינה. ופרננדו השואף לבצע שמח מראש על ההון והעשר והנכסים הרבים, אשר ישאירו לו היהודים המגרשים. ואיזבלה הקנאית שמחה בראותה, כי הנה בא היום, אשר תוכל לשלם את נדרה לבער את כל הכופרים מארץ ממלכתה, ובכן החליטו המלך והמלכה לגרשם מן הארץ.

ומארמון המלך, מהיכל אלהמברה הנפלא, אשר למלכי גרנדה, יצאה הפקדה, כי כל היהודים יושבי ממלכת ספרד יעזבו את הארץ במשך ארבעה חדשים, ואשר ישאר בארץ אחרי עבר המועד אחת דתו להמית. ובעזבם את הארץ יכולים היהודים לקחת אתם גם את הונם, אבל לא כסף וזהב ומטבעות וסחורות יקרות, שאסור להוציאן לחוץ לארץ, כי חרם הם לאוצר המלוכה, והאיש אשר יעז לקחת עמו מן החרם — יומת!

שמעו היהודים את הגזרה הנוראה הזאת וימס לבבם. ברחובותיהם ובבתי מדרשיהם נשמע אך קול בכי ויללה ויקרעו שמים בזעקתם. ודון יצחק אברבנאל מהר וירץ אל היכל המלך והמלכה, ויתנפל לפניהם ויתחנן אליהם לקחת כפר מן היהודים ככל אשר ידרשו, אך אל נא יעשו את הרעה הגדולה הזאת לעבדיהם הנאמנים ויבטלו את הגזרה. ודון אברבנאל הוסיף להבטיח הון על הון, ורבים מידידיו השרים הגדולים עזרו על ידו וידברו טובות על היהודים; והמלך כמעט שנאות לו לעשות את בקשתו. אך פתאם נפתחה הדלת וטומש טורקבומדה בא ובידו צלב גדול ועיניו מפיצות זעם.

—„הנה הוא!—הרעים הכהן בקולו על המלך והמלכה.— אם רוצים אתם למכרו ליהודים בשלש מאות אלף אדמים, קחוהו ומכרוהו!” — וכדברו הניח את הצלב על השלחן ויצא מאת פניהם בחרי אף.

הדברים האלה פעלו על המלכה האדוקה פעלה עצומה מאד ותכבד את לב המלך לבל יקח כל כפר. לשוא הוסיף דון יצחק אברבנאל להתחנן לפני המלך והמלכה לחוס על בני עמו האמללים, כי לא אבו שמע לו, והגזרה נשארה בתקפה.

נורא היה מצב היהודים, בהיות עליהם לעזב את ארץ מולדתם, שישבו בה זה כאלף וחמש מאות שנה. ואת הארץ הזאת הלא אהבו בכל לבם ונפשם, גם הגדילו את כבודה בחכמתם ובעשרם; ועתה יגרשום ממנה ולא יתנום גם לקחת עמהם את רכושם אשר עשו בעמלם וחריצותם, ובמה יכלכלו

אֶת נַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ זִקְנֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וְטַפָּם? הָעֲשִׁירִים לֹא יָכְלוּ לָקַחַת עִמָּם אֶת כַּסְפָּם וּזְהָבָם, וַיַּפְקִידוּם בְּסֵתֶר בִּידֵי אֲחֵיהֶם הָאֲנוּסִים, אַף כִּי בְנַפְשָׁם עָשׂוּ אֵלֶּה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. כִּי אָסוֹר אָסְרָה עֲלֵיהֶם הָאִינְקְוִיזִיצְיָה לָבֹא בִדְבָרִים עִם הַיְּהוּדִים. כָּל אֵלֶּה אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶם בָּתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים הִתְחַנְּנוּ אֶל שְׁכֵנֵיהֶם הַנּוֹצְרִים לְקַחְתָּם מֵהֶם וְלָתֵת לָהֶם בִּמְחִירָם כַּאֲשֶׁר יִדְּבֶם לִבָּם. בַּיִת מָלֵא כָל טוּב נִמְכַּר בַּחֲמוֹר אֶחָד, וְכֶרֶם יָקָר—בְּסָדִין, אוֹ בְמִטְפַּחַת.

וְטוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָה, אֲשֶׁר הִתְעַנֵּג לִרְאוֹת בָּעֳנִי הַיְּהוּדִים שְׂנוּאֵי נַפְשׁוֹ, הוֹסִיף עוֹד לְהַאֲדִיב אֶת לִבָּם, וַיִּשְׁלַח אֲלֵיהֶם אֶת כֹּהֲנָיו וּנְזִירָיו לִדְרֹשׁ בְּאָזְנֵיהֶם בְּשִׁבְחֵי אֱמוּנָתָם וּלְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּי יַעַזְבוּ אֶת אֱלֹהֵיהֶם וְיָבֹאוּ בִבְרִית הַדָּת הַקָּתוֹלִית. אֲבָל גַּם הָרַבָּנִים דָּרְשׁוּ לִפְנֵי אֲחֵיהֶם הָאֻמְלָלִים וַיְאַמְּצוּ אֶת לִבָּם בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן הַקָּשֶׁה הַזֶּה וְלָשִׂים תִּקְוָתָם בּוֹ, כִּי לֹא לְעוֹלָם יִקְצֹף וְלֹא לָנֶצַח יָסִיר חַסְדּוֹ מֵהֶם. וְהַיְּהוּדִים אָמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: „חֲזַק וְנִתְחַזֵּק בְּעַד דָּתֵנוּ וּבְעַד תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ, מִקּוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף, מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם; אִם יְחַיּוּנוּ וְנִחְיֶה וְאִם יְמִיתוּנוּ וָמָתְנוּ; אַךְ לֹא נְחַלֵּל בְּרִיתֵנוּ. נֵלֵךְ בְּשֵׁם יְיָ!"

אָז הֵחֵלּוּ כֻּלָּם יַחַד לְהִצְטַיֵּד וּלְהִכּוֹן לַדֶּרֶךְ. הָעֲשִׁירִים חִלְּקוּ אֶת שְׁאֵרִית הוֹנָם עִם אֲחֵיהֶם הָעֲנִיִּים וַיַּעַזְרוּם בְּכָל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדָם. וְיוֹם הַפְּרִידָה הָלַךְ וְקָרַב וּכְאֵב לִבָּם הָלַךְ וְגָדֵל. מִכָּל מַחֲמַדֵּיהֶם בְּאֶרֶץ הַזֹּאת יָקְרוּ לָהֶם קִבְרוֹת אֲבוֹתֵיהֶם וְקָשֶׁה הָיָה לָהֶם לְהִפָּרֵד מֵהֶם. שְׁלשָׁה יָמִים לִפְנֵי צֵאתָם בַּגּוֹלָה שָׁכְבוּ עַל קִבְרוֹת אֲבוֹתֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה וְקוֹל בְּכִיָּם נִשְׁמַע לְמֵרָחוֹק, עַד כִּי נִכְמְרוּ עֲלֵיהֶם רַחֲמֵי שְׁכֵנֵיהֶם הַנּוֹצְרִים וַיָּנֻדוּ לָהֶם. אֶת הַמַּצֵּבוֹת הִסִּיעוּ מִמְּקוֹמוֹתֵיהֶן וַיִּקָּחוּן אִתָּם לְזִכָּרוֹן עוֹלָם, אוֹ מְסָרוּן לַאֲחֵיהֶם הָאֲנוּסִים לְפִקָּדוֹן קֹדֶשׁ בְּסֵתֶר חַדְרֵיהֶם.

וְיוֹם הַפְּקֻדָּה בָּא לִיהוּדֵי סְפָרַד לַעֲזֹב אֶת הָאָרֶץ הַיָּפָה, אֲשֶׁר רָוְתָה מִדַּם אֲבוֹתֵיהֶם וַאֲחֵיהֶם וְלָצֵאת בַּגּוֹלָה. וַיְהִי יוֹם גָּלוּתָם מֵאֶרֶץ סְפָרַד בְּתִשְׁעָה בְאָב, זֶה הַיּוֹם הַמַּר לְיִשְׂרָאֵל מִדּוֹר דּוֹר, הַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ יָצָא יִשְׂרָאֵל פַּעֲמַיִם מֵאַרְצוֹ הַטּוֹבָה לָנוּד בַּנֵּכָר.

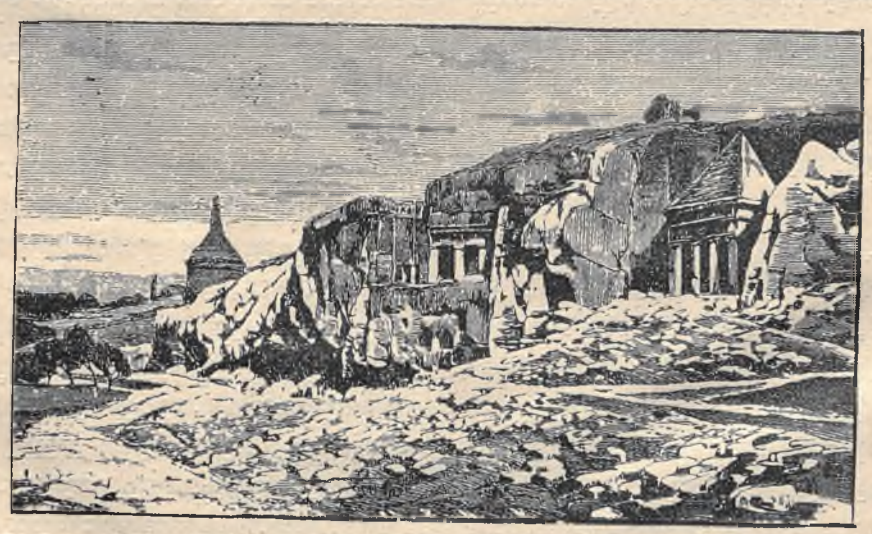
כִּשְׁלשׁ מֵאוֹת אֶלֶף נֶפֶשׁ, בָּהֶם נַעַר וְזָקֵן טַף וְנָשִׁים, יָצְאוּ בַגּוֹלָה לָנוּד בָּאֲרָצוֹת, אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֶת יוֹשְׁבֵיהֶן וְאֶת שְׂפָתָם, מִבְּלִי דַעַת אַיֵּה יִמְצְאוּ מְנוּחָה לְכַף רַגְלָם. הַמַּחֲנֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה הִתְחַלֵּק לְמַחֲנוֹת רַבּוֹת, אֲשֶׁר נָדְדוּ לַאֲרָצוֹת שׁוֹנוֹת; אֵלֶּה הָלְכוּ צָפוֹנָה אֶל מְדִינַת נָבָרָה הַקְּרוֹבָה, וְאֵלֶּה הָלְכוּ דָרוֹמָה לָנוּעַ אֶל אַרְצוֹת אַפְרִיקָה, אִיטַלְיָה וְטוּרְקִיָּה. אֲבָל רֻבָּם הָלְכוּ אֶל אֶרֶץ פּוֹרְטוּגַלְיָה, וּבְרֹאשָׁם הָלַךְ רַבָּם הַגָּדוֹל, רַבִּי יִצְחָק אָבוֹהַב, אֲשֶׁר קִבֵּל רִשָּׁיוֹן מֵאֵת הַמֶּלֶךְ דּוֹן יוֹאַנּוֹ הַשֵּׁנִי בְּעַד הַגּוֹלִים לָשֶׁבֶת בְּאַרְצוֹ, עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ לָהֶם מָקוֹם אַחֵר לְשִׁבְתָּם.

וְדוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל יָצָא גַּם הוּא עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ בְּרֹאשׁ הַגּוֹלִים; אַךְ הוּא לֹא יָכֹל לָלֶכֶת עִם הַגּוֹלִים לְאֶרֶץ פּוֹרְטוּגַלְיָה, כִּי יָרֵא אֶת חֲמַת דּוֹן יוֹאַנּוֹ הַשֵּׁנִי אוֹיְבוֹ וּמְבַקֵּשׁ נַפְשׁוֹ; וְעַל כֵּן נָדַד לִמְדִינַת נַאפּוֹל וַיֵּשֶׁב שָׁם בְּתוֹךְ יֶתֶר אֶחָיו הַגּוֹלִים, אֲשֶׁר מָצְאוּ לָהֶם מַחְסֶה בְּצֵל מֶמְשֶׁלֶת הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהֶחָכָם פֶּרְנַנְדוֹ הָרִאשׁוֹן. גַּם יוֹשְׁבֵי קְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל שָׁם קִבְּלוּ אֶת הַגּוֹלִים בְּאַהֲבַת אַחִים וַיְשַׁלְּמוּ בְּעַד הָעֲנִיִּים, אֲשֶׁר לֹא הִשִּׂיגָה יָדָם לְשַׁלֵּם שְׂכַר מַסָּעָם בָּאֳנִיָּה, וַיְנַהֲלוּם בַּלֶּחֶם וּבְכָל צָרְכֵיהֶם כְּכָל אֲשֶׁר מָצְאָה יָדָם.

גַּם הַגּוֹלִים אֲשֶׁר יָרְדוּ לְטֻרְקִיָּה, מָצְאוּ מְנוּחָה אַחֲרֵי כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתַם, כִּי אָסְפוּם אֲחֵיהֶם אֲלֵיהֶם בְּחֶמְלָה רַבָּה; גַּם הַשֻּׁלְטָן בַּיַּזִיט הַמּוֹשֵׁל בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם הִטָּה חַסְדּוֹ לַגּוֹלִים וַיֵּיטֶב לָהֶם מְאֹד. הוּא יָדַע אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר יָבִיאוּ הַיְּהוּדִים לְאַרְצוֹ בְּכִשְׁרוֹנוֹתֵיהֶם וּבְחָכְמָתָם הָרַבָּה, וְעַל כֵּן צִוָּה עַל כָּל הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּאֵירוֹפָּה, לֶאֱסֹף אֲלֵיהֶם אֶת הַנִּדָּחִים הָאֵלֶּה וְלִפְתֹּחַ לִפְנֵיהֶם אֶת שַׁעֲרֵי הֶעָרִים; וְעֹנֶשׁ מָוֶת שָׂם עַל כָּל אִישׁ, אֲשֶׁר יִגַּע בִּיהוּדִי לְרָעָה.

(סוֹף יָבֹא).

סְעַדְיָה אִבְּן שׁוֹשָׁן.

מִמַּרְאוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: עֵמֶק יְהוֹשָׁפָט.

צִיד דָּגִים.

(מזכרונות הילדות).

ד.

היום המקוה בא, ואני לקחתי את המזונות והמגדנות, אשר הכינה אמי בעבורי, אף מטפחת חמה העמסתי על שכמי. „כנפל שכבת הטל על הארץ תתכסה במטפחת", שננה לי אמי. באתי אל בית מישא: שם רבה התכונה. אבי־מישא בודק ומתקן איזו רשת גדולה מאד; אם־מישא, אשה טובת לב ושקטה (היא רגילה לחשות ודבריה תמיד ספורים) משפשפת קומקום נחשת, הנועד לבשול תה. מישא ושני הנערים התופרים מתעסקים בעבודה מיוחדה: הם לוחצים בידיהם איזה שק קטן מלא, ומן השק הזה נוזלים מים חמים, ואד עולה מן השק ומן המים.

נגשתי אל מישא ואל הנערים.

— מה לכם העבודה הזאת? — שאלתים.

— הננו מכינים מאכל לדגים, — השיב מישא.

— למען יהיו הדגים למאכל לנו, — התלוצץ אחד הנערים, וישחקו כלם. אך אנכי אמרתי בתמהון:

— הן הדגים אוכלים רק תולעים.

— התולעים כבר היו לדגים לזרא, — הוסיף הנער להתלוצץ, — נסה נא אתה לאכל יום יום מאכל אחד, ואז תראה הינעם לחכך אם לא.

מישא פתר לי את החידה, כי בשק הזה נמצאה שבלת־שועל[1] מבשלה ובאמת הוכנה בשביל הדגים. אנכי לא הוספתי עוד לשאל, איך יתן התבשיל הזה לדגים מיראתי, פן אהיה לבוז. „אחכה ואראה", אמרתי בלבי.

התכונה בלתה. אם־מישא הליטה במטפחת לבנה ככר גדול של לחם־דגן, מלח, גבינה וחמאה, תה וסכר, גם סכין וכפות־בדיל אחרות ותשימם בדוד ברזל. שני הנערים התופרים תלו את הדוד על מוט ויעמיסו את המוט על שכמם. אבי־מישא נשא את הרשת ומישא לקח את קומקום התה ואת השק עם שבלת־השועל. אחרי כן לקחנו כל אחד את חכתו ונתן אותה על כתפנו, כאשר ישאו אנשי הצבא את רוביהם, ונברך לשלום את אם־מישא הטובה ונצא לדרכנו.

במהרה יצאנו את העיר ונצעד על פני מישור שפל, המלא ברכות קטנות. מימיננו השתרע יער גבה אך לא עב, ובעדו התנוצצה רצועת כסף, אשר כרגע הכרתיה, כי חלקת הנהר היא.

שמש האביב (הדבר היה בראשית חדש סיון, ב„ימי ההגבלה") החלה לשקע. היער והעצים המעטים המפזרים על פני המישור פרשו צללים ארכים. רוח צהלה לבשה את כלנו; רק אנכי לא יכלתי לשבע שמחה שלמה, כי מטפחת הצמר הגדולה, אשר נתנה לי אמי, העיקה עלי ותפריעני מלכת. אבי־מישא ראה זאת, ויקח ממני את המטפחת; אז שאפתי רוח ובצעדים קלים צעדתי על יד מישא, אשר הלך ושר ממנגינות הצבא, אף הכה במכסה הנחשת של קומקום התה, ואז נדמה כאלו הכה במצלתים. המנגינה הזאת הוסיפה לי אמץ ולא חשתי כל לאות, אם כי עברנו דרך רב. פתאם התבוננתי ואראה צפור גדולה עומדת על ראש אחד העצים אשר במישור: הצפור עמדה על רגל אחת, וכל יצוריה נראו היטב באויר השקוף של הערב הצח.

— הוי, הביטו! — קראתי להולכים עמדי, — הנה צפור גדולה כאוז!

לא אדע, אם נבעתה הצפור לקולי, או לקול הרעם, אשר הרעים מישא בקומקום־התה, — אך פרוש פרשה את כנפיה ותעף אל היער. בגאות נפש הבטתי אחרי מעופה היפה, וכרגע התבוננתי, כי גוה לבן וצח כשלג, וכי כנפיה הגדולות והשחורות משיקות באויר למעלה ולמטה בעז וברב אונים כמו משוטי אניה. אז זכרתי את שירתי האהובה, אשר הורני מלמדי לשיר עם חברי במקהלה, ואשיר בקול:

היא החסידה[1] חשרת אבר,

---

[1] שבלת־שועל — האפער, Овесъ.

[1] חסידה — מין צפור, שטארך, Аистъ.

זַכַּת גֵּו כַּסֹּלֶת,
שָׁם בַּמְּחוֹזָה הָלְאָה, מָעְלָה,
תֶּחֱצֶה יַם הַתְּכֵלֶת[2].

מִישָׁא שְׁאָלַנִי, מַה הוּא הַשִּׁיר, אֲשֶׁר שַׁרְתִּי, וְאָנֹכִי תִּרְגַּמְתִּי לוֹ אֶת הַמִּלִּים, אֲשֶׁר מָצְאוּ חֵן בְּעֵינָיו וּבְעֵינֵי יֶתֶר הַהוֹלְכִים עִמִּי.

— אֱמֶת הַדָּבָר, הַצִּפּוֹר הַזֹּאת חֲסִידָה הִיא — עָנָה אֲבִי־מִישָׁא, — הַפְּגִישָׁה עִמָּהּ סִמָּן טוֹב הוּא לַדַּיָּגִים, וְזֶה אוֹת, כִּי נַצְלִיחַ הַיּוֹם בְּצֵידֵנוּ.

עַל פִּי הַצָּעַת מִישָׁא סַרְנוּ הַיַּעְרָה לִרְאוֹת אֶת קַן הַצִּפּוֹר. עַל אֵלָה גְבֹהָה בֵּין שְׁנֵי עֲנָפִים עָבִים וַאֲרֻכִּים נִרְאָה קֵן גָּדוֹל; אַךְ לֹא מָצָאנוּ שָׁם אֶת הַחֲסִידָה, כַּאֲשֶׁר דִּמִּינוּ מֵרֹאשׁ. וּמִישָׁא טִפֵּס עַל הָעֵץ, לְמַעַן הַבֵּט אֶל תּוֹךְ הַקֵּן; וְאָבִיו קָרָא לוֹ מִתָּחַת:

— אַךְ הִזָּהֵר לָגַעַת בַּבֵּיצִים, כִּי בְּנָגְעֲךָ בָּהֵן, לֹא תוֹסַפְנָה עוֹד הַצִּפֳּרִים לָשֶׁבֶת עֲלֵיהֶן וּלְיַחֲמָן.

אַךְ עוֹד לֹא הִסְפִּיק מִישָׁא לַעֲלוֹת עַד רֹאשׁ הָעֵץ, וְהִנֵּה שְׁתֵּי חֲסִידוֹת (כְּנִרְאֶה זָכָר וּנְקֵבָה) בָּאוּ בִיעָף, וַתִּתְנַפֵּלְנָה עַל מִישָׁא וַתַּכּוּהוּ בְּכַנְפֵיהֶן; וּמִישָׁא, אֲשֶׁר חִבֵּק בְּיָדָיו אֶת הָעֵץ, לֹא יָכֹל לְהָגֵן עַל עַצְמוֹ, וַיְמַהֵר לָרֶדֶת מִן הָעֵץ אַרְצָה, וַאֲנַחְנוּ קִבַּלְנוּ אֶת פָּנָיו בְּלָצוֹן, כִּי נִבְעַת מִפְּנֵי הַצִּפֳּרִים.

[2]) הַחֲרוּזִים הָאֵלֶּה לְקוּחִים מֵהַשִּׁיר הַיָּדוּעַ „מַשְׂאַת נַפְשִׁי" שֶׁל הַמְשׁוֹרֵר הַצָּעִיר מָרְדְּכַי צְבִי מָנֶה, אֲשֶׁר מֵת בַּעֲלוּמָיו.

— וּמַה יָּכֹלְתִּי עֲשׂוֹת? — הִתְנַצֵּל מִישָׁא בְּעֶלְבּוֹן, — הֵן יָדַי הָיוּ תְּפוּסוֹת.

יָצָאנוּ שֵׁנִית אֶל הַמִּישׁוֹר וַנֹּאחֶז אֶת דַּרְכֵּנוּ הָלְאָה שְׂמֵחִים וַעֲלִיזִים וּבְטוּחִים, כִּי צֵידֵנוּ יַצְלַח בְּיָדֵינוּ. הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה, אֹדֶם צַח כִּסָּה אֶת הַשָּׁמַיִם מִפְּאַת מַעֲרָב, וּפָנֵינוּ, אֲשֶׁר הָיוּ מֻפְנִים מַעֲרָבָה, כֻּסּוּ בְּזֹהַר אָדֹם. לִבִּי מָלֵא עֹנֶג וְשִׂמְחָה, כִּי לֹא רָאִיתִי מִיָּמַי מַחֲזֶה נֶהְדָּר כָּזֶה. הִבַּטְתִּי אֶל הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים, אֶל הָעֵצִים הַשְּׁקֵטִים הָעוֹמְדִים בְּלִי נוֹעַ בָּאֲוִיר הַצַּח וָאָשִׁיר בְּקוֹל אֶת רֵאשִׁית הַשִּׁירָה, אֲשֶׁר שַׁרְתִּי מִקֹּדֶם:

שֶׁמֶשׁ אָבִיב נָטָה יָמָּה
עַד לִקְצוֹת שָׁמַיִם,
זִו חֲכַלִילִי הוּצַק שָׁמָּה,
תַּאֲוָה לָעֵינָיִם.
סָבִיב תִּשְׁלֹט שַׁלְוַת הַשֶּׁקֶט,
עָלֶה כַּל יִתְעוֹרֵר...

אַחֲרֵי כֵן שִׁנֵּיתִי אֶת קוֹלִי, וַיְהִי לְדַק וּמְצַפְצֵף, כִּי אָמַרְתִּי לְחַקּוֹת אֶת אֲחוֹתִי הַקְּטַנָּה מִרְיָם, אֲשֶׁר לָמְדָה אֶת הַשִּׁיר הַזֶּה מִמֶּנִּי; וּבִשְׁמֹעַ הַהוֹלְכִים עִמִּי אֶת צִפְצוּפֵי הַמּוּזָר נָתְנוּ כֻלָּם בִּשְׂחוֹק קוֹלָם. וְשֵׁנִית, עַל פִּי בַּקָּשַׁת מִישָׁא, תִּרְגַּמְתִּי לוֹ אֶת הַמִּלִּים, וְהוּא אָמַר:

— אָכֵן, הָעֶרֶב הַזֶּה כְּמוֹ לָקוּחַ הִנֵּהוּ מִשִּׁירְךָ.

(סוֹף יָבֹא).

ד"ר ל. מ ק ל ר.

הַקּוֹנְגְּרֶס הַשִּׁשִּׁי. — הַקּוֹנְגְּרֶס, הוּא הָאֲסֵפָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל הַצִּיּוֹנִים מִכָּל אַרְצוֹת תֵּבֵל, נוֹעַד לְהִפָּתַח בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל בְּעִיר בָּזֶל אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ שְׁוֵיצַרְיָה. וְאוּלָם יָמִים מִסְפָּר לִפְנֵי הַיּוֹם הַהוּא כְּבָר נֶאֶסְפוּ וּבָאוּ שָׁם צִירִים רַבִּים מֵעָרִים וַאֲרָצוֹת שׁוֹנוֹת, וְהַצִּירִים הֵמָּה שְׁלִיחֵי אֲגֻדּוֹת הַצִּיּוֹנִים אֲשֶׁר בָּחֲרוּ בָם (כָּל מֵאָה צִיּוֹנִים הַמְשַׁלְּמִים אֶת הַ„שֶּׁקֶל" לִגְאֻלַּת עַמֵּנוּ בוֹחֲרִים לָהֶם צִיר אֶחָד) לִהְיוֹת לָהֶם לְפֶה בַּאֲסֵפַת טוּבֵי עַם יִשְׂרָאֵל וּגְדוֹלָיו הַשּׁוֹאֲפִים לִתְחִיַּת עַמֵּנוּ וְאַרְצֵנוּ. בֵּין הַצִּירִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ חַבְרֵי „עִבְרִיָּה", הִיא הַחֶבְרָה הַשּׁוֹאֶפֶת לְהַחֲיוֹת אֶת שְׂפָתֵנוּ בְּפִי בְנֵי עַמֵּנוּ, אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ גַּם הֵם לַאֲסֵפָה לְהִוָּעֵץ אֵיךְ לְהַרְחִיב אֶת הַדִּבּוּר הָעִבְרִי בְּקֶרֶב בְּנֵי עַמֵּנוּ. אֶל הָאֲסֵפָה הַזֹּאת בָּאוּ כִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְאִשָּׁה הַחֲפֵצִים בִּתְחִיַּת שְׂפָתֵנוּ. רֹאשׁ אֲסֵפָה זוּ הָיָה הַסּוֹפֵר רְאוּבֵן בְּרַיְנִין וּסְגָנוֹ הַמּוֹרֶה מַר יִצְחָק אֶפְּשְׁטֵין, שֶׁהָיָה מְנַהֵל בֵּית הַסֵּפֶר הָעִבְרִי בַּמּוֹשָׁבָה „רֹאשׁ פִּנָּה" אֲשֶׁר בַּגָּלִיל (בִּצְפוֹן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל). רִאשׁוֹנָה נָאַם מַר יִצְחָק אֶפְּשְׁטֵין עַל דְּבַר הָאֶמְצָעִים אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת הַשָּׂפָה בְּפִי בְנֵי עַמֵּנוּ. הַנּוֹאֵם דִּבֵּר עִבְרִית, כַּמּוּבָן, בַּמִּבְטָא הַסְּפָרַדִּי הַיָּפֶה, וְהוּא בְּהַבָּרָתוֹ הָעִבְרִית הַנְּעִימָה וְהָרַכָּה הִפְלִיא אֶת לִבּוֹת הַשּׁוֹמְעִים עַד כִּי הָיוּ נִרְעָשִׁים מְאֹד. „מִשְׁמַע נְאוּמוֹ זֶה — אוֹמֵר סוֹפֵר אֶחָד — יִהְיֶה לָנוּ בְּלִי סָפֵק הַזִּכָּרוֹן הַיּוֹתֵר יָקָר וְהַיּוֹתֵר קָדוֹשׁ שֶׁבִּימֵי חַיֵּינוּ". „זֶה הָיָה קוֹל מֵאֶרֶץ אֲבוֹתֵינוּ, הֵד הָרֵי גִלְעָד" — אוֹמֵר סוֹפֵר שֵׁנִי. כַּאֲשֶׁר כִּלָּה הַנּוֹאֵם אֶת נְאוּמוֹ רָעַשׁ אוּלָם הָאֲסֵפָה לְקוֹל מְחִיאַת הַכַּפַּיִם וּקְרִיאוֹת „הֵידָד!" לֹא פָּסְקוּ זְמַן רָב.

ביום הראשון בבקר נאספו כל הצירים אל אולם הקזינו הגדול. מספר הצירים עלה לשבע מאות בערך, בהם גם שני צירים מן היהודים ההררים אשר בקוקז, כמאה ועשרים סופרי עתונים מארצות שונות וכשבע מאות אורחים שהצליחו להשיג כרטיסי כניסה לעמד על המעקה. והמון אורחים נשארו בחוץ מאפס מקום. היו אורחים אשר חפצו לתת עד מאה רבל בעד כרטיס הכניסה.

בשעה העשירית הופיע ראש הציונים, הדקטור הרצל, אל האולם וכרגע קם הקהל הגדול על רגליו ומוחא כף וקורא „הידד״! „יחי הרצל״, במשך רגעים מספר. כאשר קמה המלת השמחה לדממה פתח הדקטור הרצל את הקנגרס בדרשה החשובה מאד אשר עשתה רשם גדול על קהל השומעים. הדקטור הרצל הודיע, כי לב השלטן הטרקי המושל בארץ ישראל טוב מאד ליהודים, כי ארבע ממלכות אדירות בעולם תעזרנה לנו גם הן להשיג את ארץ אבותינו, וכי ממשלת בריטניה הגדולה הציעה לתת ליהודים הנודדים כברת ארץ גדולה באחוזותיה אשר באפריקה להתישב בה בהנהגת ממשלה יהודית. ועם זה הודיע כי מעתה יוסיף לעבד בעד תחית עמנו כעם חפשי בארצו.

כאשר גמר הדקטור הרצל את דרשתו הריעו כל הנאספים לקראתו וימחאו לו כף.

גם החכם הגדול הדקטור נרדו נאם נאום נפלא והוכיח כי אף מציון ובציון תבא תשועת ישראל ויעורר את העם להוסיף לעבד בכל כחותינו למען אשר נגיע למטרתנו—לציון.

תלגרמות של ברכה רבות נתקבלו מכל קצוי ארץ. ביחוד נתקבלה בתרועת שמחה התלגרמה שבאה מהאדון אוסישקין בשם האספה הגדולה בארץ ישראל. אגדות ציוניות רבות כתבו את שם הרצל בספר הזהב והצירים אספו אלף וארבע מאות פרנק לכתב בספר הזהב את שם אמו של מנהיגנו הגדול הדקטור הרצל שהיתה גם היא הפעם על הקונגרס.

והויכוחים הרבים והמועצות השונות על הקפה הלאומית ועל האוצר הלאומי ארכו ששה ימים. עבודה גדולה עבדו צירי עמנו באספת עם ישראל זו והראו את אהבתם הנפלאה לציון.

ביום הששי לפנות ערב הגיע זמן סגירת הקנגרס. אז עלה הדקטור הרצל על הבמה ובקול עצוב דבר הנשיא האהוב על דבר תחית ישראל ועל העבודה הגדולה אשר עלינו לעבוד עוד עד אשר יבא לציון, ואז הרים את ידו ונשבע ברגש:

אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני!

לשמע הדברים האלה נשמע רעם מהיאת כפים, וכל הנאספים קפצו ממקומותיהם ויריעו „הידד״! לכבוד הנשיא הגבור הנלחם לציון. עיני רבים מן הנאספים מלאו דמעות שמחה. ואחרי אשר הביע הנשיא את תקותו הרבה, כי בוא יבא היום אשר נבא לארץ אבותינו האהובה, הודיע: הקנגרס הששי נסגר!

וכרגע התעופף למעלה הדגל הציוני הגדול בעל צבעי התכלת מעל לראש כל הנאספים. באלפי עינים הזהירו דמעות שמחה וקול אדיר וחזק הרעיש את כל הלבבות ואלפי אנשים שרו בקול:

עוד לא אבדה תקותנו!

פתאום נדמו קולות הקהל הגדול והכל פונים בתמהון אל הבמה: שתי ילדות קטנות, אחת בת עשר ואחת בת שבע, עומדות שם על השלחן ומשוררות בקול רך ונעים שירים עברים לאומים במבטא הספרדי הנעים, והקהל הגדול עומד ושותק ושומע בענג את השירים העברים של העבריות הקטנות. שתי הילדות האלה הן בנות מר הירשנזון מירושלים והשפה העברית היא שפתן ושפת אמן. זה היה מחזה נפלא לראות את בנות ירושלים הקטנות מבשרות תקופת הדבור העברי החי.

שאלו את הילדות: מדוע אתן מדברות אך עברית? והן ענו:

„עוד לא ראינו טרקי שלא ידבר טורקית, ועל כן הן, העבריות, מדברות עברית. גם צרפתית אנו מדברות, אבל רק בבית הספר, שפתנו הלאומית היא שפת עבר״.

וכל הקהל קרא ברגש: תחי השפה העברית, השפה הלאומית!

הנה כי כן, קוראות צעירות, היו גם לכן באות-כח על הקנגרס הציוני, הלא הן בנות גילכן העבריות הקטנות מארץ ישראל אשר הפליאו ושמחו בדבורן העברי הנעים והטבעי את לבות הנאספים אולי לא פחות מדרשות הדברנים הגדולים.

וכבוד גדול נעשה לנשיא-הציונים האהוב הדקטור הרצל וחבריו, ואחר עזבו הנאספים את האולם בקראם בקול:

לשנה הבאה בירושלים!

וחברי „עבריה״ נאספו פעמים אחדות לאספות. בהן דרש מר יצחק אפשטין על דבר „גני ילדים״ ומר ישראל בלקינד על דבר החנוך בארץ ישראל. לסוף נבחר ועד שמושבו בברלין וחברים לו בכל הערים הגדולות, שעליהם החובה ליסד אגדות דוברי עברית ולהפיץ את הדבור העברי במקומותם.

הבה נקוה אפוא כי מן הקנגרס הציוני השואף לתחית עמנו וארצו תשוב לתחיה גם שפתנו הקדושה בפי בני עמנו.

ביום השני של הקנגרס הציגו חברי אגדת המתגוששים [1] הנקראה בשם „בר כוכבא״ לפני חברי הקנגרס מחזה התאבקות.

פעמון השעון הלם שלש פעמים וקול פקדת ראש האגדה נשמע ברחבי האולם: „עמדו! חושו, מהרו קדימה!״ ובקול שיר הלכו כלם בסך ורגליהם רגל ישרה, והמון הנאספים שמחו על מראיהם הבריא. אחרי כן הראו נפלאות בתנועות אבריהם ובקרסם ידיהם ורגליהם ובהאבקם יחד, ככל חקי ההתגוששות. תמונת המתגוששים תבא בגליון הבא.

ביום השבת, ו׳ אלול, דרש מר ישראל בלקינד על בית הספר ליתומי קישינוב והוכיח לדעת את החנוך הטוב שיקבלו היתומים בבית הספר שהוא אומר ליסד בהיותם לאנשים בריאים ולעברים נאמנים, ועם זה הודיע, כי ממאה ושלשים היתומים בחר לו רק שלשים, ומלבד היתומים האלה מסרו לו חמשה עשר הורים את ילדיהם לחנכם בבית ספרו.

[1] התגוששות — גמנסטיקה.

בסוף דבריו הודיע, כי אמנם נאסף כבר סכום הגון (60,000 רבל) ליסוד בית הספר, והבטיחו לתת עוד סכום כזה בעת שיפתח בית הספר. בכל זאת אין לציונים לחדל מתמך בבית הספר הלאמי הזה בנדבותיהם.

ואנו מברכים את המורה מר בלקינד, כי יצליה לחנך את חניכיו בארצנו הקדושה הנוך טוב כחפצו הטוב, ובית ספרו יהיה לברכה בקרב הארץ.

נדבה.

מר אברהם טירמונד בקראו את ההלטת הקונגרס ע"ד הקומיסיה לישוב באפריקה נדב על ידי מערכת עולם קטן המשה רובלים להקפה הלאומית.

הודעת המערכת:

הציורים: פועלים עברים, והיה באחרית הימים, היתומים, שואבי מים נעשו על פי כרטיסי הוצאת „לבנון" ובטעות נשמטה הרשימה הזאת מתחת הציורים הנ"ל.

ה„עולם קטן" מברך את קוראיו וקוראותיו ואת הוריהם ומוריהם בשנת חיים ושלום, בשנת גאולה לעמנו ולארצנו.

מאת האדמיניסטרציה.

מר יוסף באביטש מפרושאני הוא סוכן נוסע של „תושיה" ומקבל מנויים על ה„עולם קטן", על ה„פאלקסציימונג", על ה„ביבליותיקא העברית" ועל כל יתר ספרי „תושיה".

המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן":
КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШІЯ", ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIJAH", Warschau.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah". Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau